

Белоруска савремена књижевност

МАРГАРИТА ЛАТИШКЕВИЧ

Маргарита Латишкевич је белоруска новинарка и књижевница. Живи и ствара у Минску. У свом послу сусреће се и са српском културом, према којој гаји симпатије, а очекујемо и да посети Србију будућих месеци.

Ауторка је рођена 1989. године у граду Бресту. Завршила је филолошки факултет, а после основних студија – магистратуру и аспирантуру. Ауторка је једне збирке поезије и неколико збирки прозе, од којих је најновија „Тамо где је срце“, из које и потичу наредни текстови.

Стваралаштво Латишкевичеве иде у разним правцима, а добитница је и неколико престижних награда за поезију у Белорусију. Ствара на матерњем белоруском језику.

УЛАЗ

Станчићи са високим плафонима и бучним ходницима, тесне просторије хрушчовке, амбициозне вишеспратнице из осамдесетих, а којих се на местима одваљује шарена плочица, чак и зграде са мноштвом станова, које подупиру облаке. Различите, али сличне.

Сличне су у томе, што се ниједна од ових зграда не чини домом у најважнијем смислу те речи, док се не протегну до ње дрхтаве нити из груди становника. Протегну се повезујући, изазивајући, закуцавајући. Под бучним клепетањима, где мирише на фарбу, где све дише нетакнутом чистоћом, увек је страшно. Јер то још увек није дом, већ само бетонске кутије, постављене једна на другу.

Дом почиње из нечег другог. Из нечег, што испуњава бетон, осветљује прозоре изнутра. Тело без душе не назива се човеком. И зграда без срца, без оцака, без тоpline - није дом.

Моја прабака у полутамној воштаној собици, у којој се белела пећ, где је лизала шапе мачка, где је неуморно ударало срце зидног часовника, увек је стајало цвеће. Живо цвеће је оживљавало целу околину, чак се зеленећи и зими насупрот свему. На полицама под прозорима је било тесно, цвеће се гурало у кадицама на столу, велике саксије су биле и на поду. Комадић дивљег и неизмерно лепог света био је пажен и заливан. Наш.

И до тог, бакиног цвећа, до те топле удобне собице до данас се протежу, простирући се кроз време, нити моје душе.

Зато, где год сам живела: у изнајмљеним или својим становима, на пословима, - прва ствар, прва мисао, увек је била брига о нечему живом. Цвеће на полици под прозором – као прва линија одбране, као граница између својег и туђег.

Јер без разумевања те танке границе не можеш себи да представиш шта је заиста твоје. Не схватајући, не знајући, да ли ћеш уопште и волети.

А не волећи, не везујући се, не бринући – нећеш ни живети.

Гераније

(Песма за Марију)

Код моје прабаке на прозору
црвене, као раније,
латице су ми даривале смех
старе гераније.

Иза прозора беше посебан свет
и свет у његовим стаклима:
сто хиљада звезда и планета
у геранији, на длановима.

Сиров и тако зелени мирис
живели су у соби,
прели бајке на очима,
и дете радовали.

У том трену у бакиним рукама
валцер су свици играли,
и ударала је киша у стари кров,
као да пита: - Нисте заспали?

А везови за зиду
као да су оживели,
и из њихових нити су ми ткале
гераније свет нови.

И све је прошло, као вода,
и нестало у жутом шљунку.
Проли се киша и шапар се дао
речној води и извору.

Али и на градском прозору,
док Град сан не обавије -
осмехом ми радују око
старе гераније.

Живела сам у разним зградама – са разним архитектурима и историјама, са разним карактерима. Са разним душама, сатканих од безброја танких нити, од сваког становника везаних за место живљења.

Рећи ћемо, да се у кући мога детињства, вишеспратници боје малине, често квариио лифт. И са осмог спрата (он је, по папирима, по упису, дакле, осми, а на самом делу - са репом, са додатом половином простора од доњег спрата), требало је спустити се доле. Или, одморивши се, попети се горе, спрат са спратом, скачући по жутиим квадратићима.

Иза мутног, непрозирног стакла бучних спратова крила су се врата до станова – разна, разна. Пролазећи, могуће је било – на тренутак – погледати, ухватити оком сунчани спокој над разнобојним ћилимима испред врата. Ухвативши оком и бројеве – исписане црним и белим, сребром и златом.

Од првог до осмог спрата дуг је пут. Корак за кораком, корак за кораком. Има се времена за размишљање и претпостављање шта је тамо иза бројева, иза ћилима, иза дрвене заштите, иза брава и катанаца.

У вишеспратницама има много становника, виде се ретко, лоше знају један другог (ако уопште и знају). Иду трачеви, несигурни, разливени, као ликови иза мутног стакла.

СТАН 44

Стан се изнајмљује.

Били су ту момци-студенти, који су ноћу, напивши се, трчали по целом ходнику са очајним повицима, била је и породица, која се сваке вечери гласно свађала, и плакало је, подврискивајући, дете.

А сада су, ето, дошли други.

Усељавали су се тако: прво шпорет („Придржите врата, молим!“), после размонтирани кревет (леђа, једна страна и душек су путовали заједно у лифту, док је остатак чекао наниже). Потом је ишао кофер, па други, торба, фикус – и то је било све.

По изгледу фикуса, или, можда, кревета на развлачење у згради су погодили да ово није породица (дакле, нису венчани).

Непородица с фикусом, међутим, не трчи, не свађа се и не плаче.

Двоје

А ово двоје
из неког разлога
живели су заједно.
Он је под тушем волео да пева
Баритонским басом.
По кући је разбацивао речи,
као чарапе,
и волео је да прича о времену
са баком-комшиницом.

А она је сакупљала за њим
разнобојне речи,

прала их је у веш-машини,
да их поново искористи.
Мирисала је на цимет
и још - на лимунову кору,
увече је плела
своје недовршене џемпере.

А када су се светла на улицама
полако гасила,
њени бели прсти у његовим
беспомоћно су се везали,
а он се убеђивао,
да танкоћа њених зглобова
даје укус
слаткасто-горког цимета.

Тако су они живели
заједно из неког чудног разлога.
Јер другачије живети
за њих беше немогуће:
одвојено је, обоме,
некако недостајало
ваздуха.

Заједно са њима -
трећа сувишна -
живела је љубав.

СТАН 113

Телевизор неразговетно мумла већ сат времена, и то мумлање се пробија кроз дупла дрвена врата до предворја. По реду реклама кинеских завеса са фотоцртежима и по реду руска серија са стрелама и крицима и по реду песме о:

- Љубав-бав-бав-и!..

А људских гласова, мислите, и нема.

Људи ту, ипак, живе: ходају тихо поред суседских врата, узимају из поштанског сандучета позивнице и шарене рекламе.

Просто се некако труде да не разговарају међусобно, попуњавајући муклу тишину гласом телевизора. И то се чини неприродним, када замислиш такву ситуацију: двоје људи, једно пред другог, међу којима је све у реду, како треба, и људски.

А уствари – амбис, пристојност прикривена рекламним смећем.

Тања

Тањи је тридесет година
и још, плус
пет.

Тању сваког јутра жељно
гута метро.

И док путници вагона
тихо и мирно полуспавају,
Тању мами њен одраз,
као сунце - цвет хелиотроп.

У одразу је невино лице,
као код Сантијевих Мадона,

у одразу нису очи -
већ језера плаве туге.
И док најављује станице
одмерени баритон,
Тања беспомоћно тоне
у одразу својих очију.

После разумног савета:
Не наслањати се на стакло,
испливава из кружења и звиждука
Тањин замишљени свет,
у којем би она, наравно, срећна била
и само у одразима и сновима
живи.

Тања жељно гледа и прати -
не одмиче очи.
Лице мадоне расцветава осмех
суптилни бљесак.
А вагон се баца,
јури све брже
и брже, за собом,
у облику паре
вуче мисли
вез.

И последња станица и
„Воз даље не иде“.
Тању, као сламку,
износи људски поток
из њеног света витезова, вила
и прелепих девојака.
И на покретном степеништу Тања

сама себи шапуће:
- Одустани!..

На послу - света тројица:
евро, рубља и долар, -
окружују Тању
и уздах не дају.
Иза бесконачних цифара
види издалека
крилца вила
кроз сиву маглу.

Тако полако се вуче дан
чак до осам сати.
Код куће Тању чека
вечито огорчени Стас.
Путем на куће
Тања кроз стакло не гледа:
до следећег јутра
њен свет је
угашен.

• Приредила и с белоруског превела Дајана Лазаревић

